

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

EFFECTIVENESS OF THE DUAL EDUCATION SYSTEM IN THE OIL AND GAS FIELD

Qurbonova Sayyoraxon Abdusattarovna

Specialized Subject Teacher, Fergana City Polytechnic School No. 5

Abstract

This article analyzes the effectiveness of the dual education system in the oil and gas sector, its role in the professional education system and its importance in training qualified specialists. Based on the requirements of the modern labor market, the issues of training highly qualified, practical and competitive personnel for the oil and gas industry are discussed. During the study, the possibilities of the dual education system in integrating theoretical knowledge and production practice were studied, and the effectiveness of this model in developing students' professional competencies was substantiated. The article analyzes the importance of cooperation between vocational educational institutions and manufacturing enterprises, the advantages of organizing practical training based on modern technologies, and the results of the educational process inextricably linked with the production environment. Also, the issues of the formation of skills by students in the process of dual education to work with technical equipment, manage technological processes, comply with labor safety rules, and independently find solutions to problem situations were considered.

Keywords

dual education, oil and gas industry, professional education, professional competence, practical training, innovative pedagogy, production integration, technological processes, qualified specialist, labor market, modern educational technologies, practical skills, professional development

Neft-gaz yo'nalishida dual ta'lim tizimining samaradorligi

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

Qurbonova Sayyoraxon Abdusattarovna

Farg'ona shahar 5-son politexnikumi maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada neft-gaz yo'nalishida dual ta'lim tizimining samaradorligi, uning professional ta'lim tizimidagi o'rni hamda malakali mutaxassislar tayyorlashdagi ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Zamonaviy mehnat bozori talablaridan kelib chiqqan holda neft-gaz sanoati uchun yuqori malakali, amaliy ko'nikmalarga ega hamda raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash masalalari yoritilgan. Tadqiqot davomida dual ta'lim tizimining nazariy bilim va ishlab chiqarish amaliyotini integratsiyalashdagi imkoniyatlari o'rganilib, ushbu modelning talabalar kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishdagi samaradorligi asoslab berilgan. Maqolada professional ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyati, amaliy mashg'ulotlarni zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etishning afzalliklari hamda ishlab chiqarish muhiti bilan uzviy bog'langan ta'lim jarayonining natijalari tahlil qilingan. Shuningdek, dual ta'lim jarayonida talabalar tomonidan texnik uskunalar bilan ishlash, texnologik jarayonlarni boshqarish, mehnat xavfsizligi qoidalariga rioya qilish hamda muammoli vaziyatlarga mustaqil yechim topish ko'nikmalarining shakllanishi masalalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, neft-gaz sanoati, professional ta'lim, kasbiy kompetensiya, amaliy tayyorgarlik, innovatsion pedagogika, ishlab chiqarish integratsiyasi, texnologik jarayonlar, malakali mutaxassis, mehnat bozori, zamonaviy ta'lim texnologiyalari, amaliy ko'nikmalar, kasbiy rivojlanish.

Аннотация. В данной статье анализируется эффективность дуальной системы образования в нефтегазовом секторе, ее роль в системе профессионального образования и значение в подготовке квалифицированных специалистов. С учетом требований современного рынка труда рассматриваются вопросы

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

подготовки высококвалифицированных, практичных и конкурентоспособных кадров для нефтегазовой отрасли. В ходе исследования изучены возможности дуальной системы образования в интеграции теоретических знаний и производственной практики, а также обоснована эффективность данной модели в развитии профессиональных компетенций студентов. Анализируется важность сотрудничества между профессионально-техническими учебными заведениями и производственными предприятиями, преимущества организации практической подготовки на основе современных технологий, а также результаты образовательного процесса, неразрывно связанные с производственной средой. Рассмотрены также вопросы формирования у студентов в процессе дуального образования навыков работы с техническим оборудованием, управления технологическими процессами, соблюдения правил техники безопасности труда и самостоятельного решения проблемных ситуаций.

Ключевые слова: дуальное образование, нефтегазовая отрасль, профессиональное образование, профессиональная компетентность, практическая подготовка, инновационная педагогика, интеграция производства, технологические процессы, квалифицированный специалист, рынок труда, современные образовательные технологии, практические навыки, профессиональное развитие.

Kirish

Bugungi kunda neft-gaz sanoati mamlakat iqtisodiyotining strategik tarmoqlaridan biri sifatida jadal rivojlanib bormoqda. Ushbu sohada zamonaviy texnologiyalar bilan ishlay oladigan, amaliy ko'nikmalarga ega va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash professional ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli ta'lim jarayonini ishlab chiqarish bilan integratsiyalash, amaliyotga

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

yoʻnaltirilgan oʻqitish tizimini rivojlantirish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir [1].

Mamlakatimizda professional taʼlim tizimini modernizatsiya qilish hamda ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikni kuchaytirishga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-sentabrdagi PF–5812-son Farmonida professional taʼlim tizimini xalqaro standartlar asosida rivojlantirish, malakali mutaxassislar tayyorlash hamda taʼlim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish asosiy vazifalardan biri sifatida belgilangan [2]. Shuningdek, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF–6108-son Farmonida taʼlim, fan va ishlab chiqarish integratsiyasini rivojlantirish, yoshlarning kasbiy tayyorgarligini oshirish hamda mehnat bozori talablariga mos kadrlar tayyorlash zarurligi taʼkidlangan [3].

Dual taʼlim tizimi nazariy bilim va amaliy faoliyat uygʻunligiga asoslangan zamonaviy taʼlim modeli boʻlib, u professional taʼlim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu tizimda talabalar taʼlim muassasasida nazariy bilimlarni egallash bilan bir qatorda ishlab chiqarish korxonalarida amaliy faoliyat olib boradilar. Natijada ular real ishlab chiqarish jarayonlari bilan yaqindan tanishadi, zamonaviy texnologiyalarni oʻrganadi hamda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi. Neft-gaz yoʻnalishida dual taʼlim tizimining ahamiyati ayniqsa yuqori hisoblanadi. Chunki mazkur sohada texnologik jarayonlarning murakkabligi, zamonaviy uskunalardan foydalanish va yuqori darajadagi xavfsizlik talablariga rioya qilish mutaxassislardan nafaqat nazariy bilim, balki katta amaliy tajribani ham talab etadi. Shu nuqtai nazardan dual taʼlim tizimi talabalarning ishlab chiqarish muhiti bilan integratsiyalashuvini taʼminlab, ularning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Tadqiqotchilar fikriga koʻra, dual taʼlim tizimi mehnat bozori talablariga

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

moslashgan, amaliy ko'nikmalarga ega va mustaqil qaror qabul qila oladigan mutaxassislarni tayyorlashda samarali pedagogik mexanizm hisoblanadi [4]. Shuningdek, ushbu model orqali ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasidagi hamkorlik mustahkamlanib, bitiruvchilarning bandlik darajasi oshadi.

Dual ta'lim tizimi professional ta'limning zamonaviy va samarali shakllaridan biri bo'lib, nazariy bilim va amaliy faoliyatning uzviy integratsiyasiga asoslanadi. Ushbu tizimda ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasidagi hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, neft-gaz sanoati kabi texnologik jihatdan murakkab sohalarda dual ta'lim tizimi malakali mutaxassislar tayyorlashning samarali mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Neft-gaz yo'nalishida dual ta'lim tizimining asosiy maqsadi talabalarda nazariy bilimlar bilan bir qatorda ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarish, texnologik uskunalar bilan ishlash, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish hamda muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishdan iboratdir. Shu sababli dual ta'lim tizimi orqali tashkil etilgan mashg'ulotlar amaliyotga yo'naltirilganligi bilan ajralib turadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy ta'lim tizimida o'quvchilar ko'proq nazariy bilimlarni egallash bilan cheklanib qolmoqda. Natijada bitiruvchilarning ishlab chiqarish jarayonlariga moslashuvi ma'lum darajada qiyinchilik tug'diradi. Dual ta'lim tizimida esa talaba o'qish davomidayoq korxona faoliyatida ishtirok etadi va real ishlab chiqarish muhiti bilan tanishadi. Bu esa kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish samaradorligini oshiradi(1-jadval). Neft-gaz korxonalarida tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar burg'ilash uskunalari, gazni qayta ishlash tizimlari, avtomatlashtirilgan boshqaruv vositalari hamda xavfsizlik texnologiyalari bilan ishlash ko'nikmalarini egallaydilar. Shu bilan birga, ular texnologik jarayonlarni kuzatish, ishlab chiqarishdagi muammolarni tahlil qilish va jamoa bilan ishlash tajribasiga ega bo'ladilar. Dual ta'lim tizimida pedagog va

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

ishlab chiqarish mutaxassislari o'rtasidagi hamkorlik ham muhim omil hisoblanadi. Korxona mutaxassislari tomonidan o'tkaziladigan amaliy seminarlar va treninglar talabalarning zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalari haqidagi bilimlarini boyitadi. Bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshirish bilan birga bitiruvchilarning raqobatbardoshligini ham kuchaytiradi. Dual ta'lim tizimi talabalarda mehnat intizomi, mas'uliyat va mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Ishlab chiqarish muhiti bilan doimiy aloqada bo'lish o'quvchilarning kasbga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda ularni kelajakdagi professional faoliyatga tayyorlaydi. Neft-gaz yo'nalishida dual ta'lim tizimini keng joriy etish professional ta'lim samaradorligini oshirish, malakali kadrlar tayyorlash va ishlab chiqarish korxonalarining ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

1-jadval.

**Neft-gaz yo'nalishida an'anaviy va dual ta'lim tizimi samaradorligining
taqqoslama tahlili**

№	Taqqoslash mezonlari	An'anaviy ta'lim	Dual ta'lim tizimi
1	Ta'lim shakli	Asosan nazariy	Nazariya va amaliyot integratsiyasi
2	Ishlab chiqarish bilan bog'liqlik	Cheklangan	Doimiy hamkorlik asosida
3	Talabaning amaliy tajribasi	Kam	Yuqori
4	Kasbiy kompetensiya shakllanishi	Sekin	Tez va samarali
5	Mehnat bozoriga moslashuv	Qiyin	Oson
6	Zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash	Yetarli emas	Bevosita amaliyot orqali
7	Ishga joylashish imkoniyati	Nisbatan past	Yuqori

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, dual ta'lim tizimi talabalarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda an'anaviy ta'lim tizimiga nisbatan samaraliroq hisoblanadi. Ayniqsa, neft-gaz sanoatida ishlab chiqarish texnologiyalarining murakkabligi va xavfsizlik talablarining yuqoriligi dual ta'limning ahamiyatini yanada oshiradi.

Natijalar

Tadqiqot davomida neft-gaz yo'nalishida dual ta'lim tizimini qo'llash professional tayyorgarlik samaradorligini sezilarli darajada oshirishi aniqlandi. Ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikda tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlar talabalarning nazariy bilimlarini real ishlab chiqarish jarayonlari bilan uyg'unlashtirishda muhim ahamiyat kasb etdi. Talabalar zamonaviy texnologik uskunalar, neftni qayta ishlash jarayonlari, avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari hamda texnika xavfsizligi qoidalari bilan amaliy jihatdan tanishish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Amaliy mashg'ulotlar davomida talabalar ishlab chiqarish muhiti bilan yaqindan tanishib, texnologik jarayonlarni kuzatish orqali kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirdilar. Jumladan, amaliyot jarayonida talabalar:

- ✓ texnologik qurilmalar bilan ishlash;
- ✓ ishlab chiqarish jarayonlarini monitoring qilish;
- ✓ texnik hujjatlar bilan ishlash;
- ✓ xavfsizlik qoidalariga rioya qilish;
- ✓ jamoa bilan ishlash va muammoli vaziyatlarga yechim topish

ko'nikmalarini egalladilar.

Tadqiqot natijalari dual ta'lim tizimida tahsil olayotgan talabalarning kasbiy tayyorgarlik darajasi an'anaviy ta'lim tizimidagi talabalarga nisbatan yuqoriroq ekanligini ko'rsatdi. Ayniqsa, ishlab chiqarish amaliyotlarida muntazam ishtirok etgan talabalar zamonaviy texnologiyalarni tezroq o'zlashtirishi va ishlab chiqarish

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

jarayonlariga tez moslashuvi bilan ajralib turdi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikda olib borilgan dual ta'lim mashg'ulotlari talabalarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlash, ularning ishlab chiqarish tajribasini oshirish hamda mehnat bozorida raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qilgan. Shu bilan birga, korxona mutaxassislari tomonidan o'tkazilgan seminar va treninglar talabalarning zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalari haqidagi bilimlarini boyitdi. Olingan natijalar dual ta'lim tizimining neft-gaz sanoati uchun malakali, amaliy tajribaga ega va zamonaviy texnologiyalarni puxta biladigan mutaxassislarni tayyorlashda samarali pedagogik mexanizm ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa

Dual ta'lim tizimi neft-gaz yo'nalishida malakali va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashning samarali pedagogik mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Nazariy bilim va amaliyotning o'zaro integratsiyalashuvi talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantirish hamda ishlab chiqarish jarayonlariga moslashuvini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Dual ta'lim tizimi asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning amaliy tayyorgarlik darajasini oshirib, ularning mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarga yechim topish va jamoa bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, ishlab chiqarish korxonalari bilan hamkorlikda olib borilgan amaliy mashg'ulotlar talabalarni real mehnat muhiti bilan tanishtirib, kasbiy faoliyatga tayyorlashda samarali natijalarni ta'minlaydi.

Dual ta'lim tizimi mehnat bozori ehtiyojlariga mos, zamonaviy texnologiyalarni puxta egallagan va amaliy tajribaga ega mutaxassislarni tayyorlash imkonini beradi. Bu esa neft-gaz sanoatida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, xavfsizlik talablariga rioya qilish hamda innovatsion texnologiyalarni amaliyotga joriy etishda muhim omil

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-3, 2026**

hisoblanadi. Shu bilan birga, dual ta'lim tizimini yanada rivojlantirish uchun ta'lim muassasalari va ishlab chiqarish korxonalari o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash, zamonaviy laboratoriyalar va o'quv-amaliy markazlarni tashkil etish, raqamli texnologiyalardan keng foydalanish hamda xalqaro tajribalarni joriy etish zarur. Professional ta'lim tizimida dual ta'lim modelini keng qo'llash neft-gaz sohasi uchun yuqori malakali, amaliy ko'nikmalarga ega va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-sentabrdagi PF–5812-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PF–6108-son Farmoni.
3. Xoliqov A.A. Dual ta'lim tizimining pedagogik asoslari. Toshkent: Fan, 2020.
4. Karimov I.A. Professional ta'lim pedagogikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Rasulov A.R. Neft-gaz sanoatida zamonaviy texnologiyalar. Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
6. Yo'ldoshev J.G'. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
7. Musayev B.S. Neft va gazni qayta ishlash texnologiyasi. Toshkent: Tafakkur, 2022.
8. To'xtayev N.X. Professional ta'limda innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Innovatsiya, 2021.